

וַיִּגַשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, אֶתְקִין גְּרָמִיָּה לְמַתְבַּע דָּא.
 אוּלִי יִמְצְאוּ שָׁם חַמְשִׁים. שָׂרָא מַחְמָשִׁים
 דְּאִיהוּ שִׁירוּתָא לְמַנְדַּע, עַד עֶשְׂרָה דְּאִיהוּ עֶשְׂרָאָה
 סוּפָא דְכָל דְרָגִין.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק עַד עֶשְׂרָה, אֵלִין עֶשְׂרָה יוֹמִין דְּבִין
 רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכַּפּוּרִים. בְּגִין כֹּךְ שָׂרָא
 מַחְמָשִׁים עַד עֶשְׂרָה.

השלמה מההשמטות (סימן יח)

דְּאִיהוּ שִׁירוּתָא עַד עֶשְׂרָה דְּאִיהוּ עֶשְׂרָה סוּפָא
 דְּדְרָגִין וּבִיּוֹן דְּמָטָא עַד עֶשְׂרָה אָמַר, מָפָאן
 וּלְתַתָּא לָאו אַתְר לְקִיּוּמָא בְּתַשׁוּבָה וְתָב וְאָמַר
 אַרְבַּעִים בְּגִין דִּישְׁתַּזְבוּן אַרְבַּע קְרִיין, וְתָב וְאָמַר
 שְׁלֹשִׁים בְּגִין דִּישְׁתַּזְבוּן תְּלַת קְרִיין, וְתָב וְאָמַר עֶשְׂרִים
 בְּגִין דִּישְׁתַּזְבוּן תְּרִין קְרִיין, וְתָב וְאָמַר עֶשְׂרָה בְּגִין

לשון הקודש

השלמה מההשמטות (סימן יח)

שְׁהוּא רֵאשִׁית עַד עֶשְׂרָה, שְׁהוּא עֶשְׂרָה
 סוּף הַדְּרָגוֹת. וּבִיּוֹן שְׁמֹנִיעַ עַד עֶשְׂרָה
 אָמַר: מָפָאן וּלְמָטָה אֵין מְקוּם לְעַמֵּד
 בְּתַשׁוּבָה. וְשָׁב וְאָמַר אַרְבַּעִים כְּדִי
 שִׁינְעָלוּ אַרְבַּע קְרִיּוֹת, וְשָׁב וְאָמַר שְׁלֹשִׁים
 כְּדִי שִׁינְעָלוּ שְׁלֹשׁ קְרִיּוֹת, וְשָׁב וְאָמַר
 עֶשְׂרִים כְּדִי שִׁינְעָלוּ שְׁתֵּי קְרִיּוֹת, וְשָׁב
 וְאָמַר עֶשְׂרָה כְּדִי שִׁתְנַעַל קְרִיָּה אַחַת

עַל דִּירוּ כְּמוֹ מִשָּׁה שְׁהוּא רוּעָה נְאֻמָּן.
 וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, הִתְקִין עֲצוּמוֹ
 לְבַקֵּשׁ אֶת זֶה. אוּלִי יִמְצְאוּ שָׁם חַמְשִׁים.
 הַתְּחִיל מַחְמָשִׁים שְׁהוּא רֵאשִׁית לְדַעַת,
 עַד עֶשְׂרָה, שְׁהוּא עֶשְׂרִי, סוּף כָּל
 הַדְּרָגוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַד עֶשְׂרָה, אֵלוּ עֶשְׂרָה
 יָמִים שְׁבִין רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכַּפּוּרִים,
 מִשּׁוּם כֹּךְ הַתְּחִיל מַחְמָשִׁים עַד עֶשְׂרָה.

דִּישְׁתִּיב קִרְתָּא חָדָא מֵאֵינוּן חֲמִשָּׁה בְּנֵי כֶּךָ לֹא
נְחִית לְתַתָּא מִן עֶשְׂרָה: (עד כאן מההשמטות)

וּבֵינָן דְּמִטָּא לַעֲשָׂרָה, אָמַר מִכָּאן וּלְתַתָּא לֹא הוּא
אֲתֵר דְּקִימָא בְּתִשׁוּבָה, בְּנֵי כֶּךָ לֹא נְחִית
לְתַתָּא מֵעֶשְׂרָה:

וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאכִים סְדוּמָה בְּעָרְב וְגו'. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי תָא חָזִי מַה בְּתִיב לְעִילָא וַיִּלְדֵי יִי בְּאֶשְׁר
כְּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם. דְּהָא בֵּינוּן דְּאֲתַפְרִישׁ
(דף ק"ז ע"ב)
שְׂכִינְתָא מֵאַבְרָהָם, וְאַבְרָהָם תָּב לְאַתְרֵיהּ, כִּדִּין וַיִּבְאוּ
שְׁנֵי הַמַּלְאכִים סְדוּמָה בְּעָרְב, דְּהָא חַד אֶסְתַּלַּק
בְּשְׂכִינְתָא, וְאַשְׁתַּאֲרוּ אֲנוּן תְּרִין.

בֵּינוּן דְּחָמָא לֹוט לֹון, רַחַט בְּתַרְיֵיהוּ. מָאי טַעְמָא,
וְכִי כָל אֲנוּן דְּחָזוּ אֲתֵינָן אִיהוּ אָעִיל לֹון
לְבֵיתֵיהּ וַיְחִיב לֹון לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וּבְנֵי מִתָּא הִידִּ:

לשון הקודש

אַבְרָהָם. שְׁהָרִי בֵּינוּן שְׁנַפְרֵדָה שְׂכִינָה
מֵאַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקוּמוֹ, אִז
וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאכִים סְדוּמָה בְּעָרְב,
שְׁהָרִי אַחַד הֶסְתַּלַּק עִם הַשְּׂכִינָה, וְנִשְׁאָרוּ
אוֹתָם שְׁנַיִם.

בֵּינוּן שְׂרָאָה אוֹתָם לֹוט, רִין אַתְרֵיהֶם.
מַה הַטַּעַם? וְכִי כָל אוֹתָם שְׁהָיוּ בָּאִים
הוּא הַכְּנִים לְבֵיתוֹ וְנָתַן לָהֶם לְאָכַל

מֵאוֹתָן הַחֲמִשׁ, מִשׁוּם כֶּךָ לֹא יָרַד לְמִטָּה
מִן עֶשְׂרָה: ע"כ מההשמטות.

וּבֵינָן שְׁהָגִיעַ לַעֲשָׂרָה, אָמַר, מִכָּאן
וּלְמִטָּה אֵינוּן מְקוּם שְׁעוּמֵד בְּתִשׁוּבָה.
מִשׁוּם כֶּךָ לֹא יָרַד מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה.

וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאכִים סְדוּמָה בְּעָרְב וְגו'.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֵּיא רְאָה מַה כְּתוּב
לְמַעְלָה, וַיִּלְדֵי ה' בְּאֶשְׁר כְּלָה לְדַבֵּר אֶל

לֹא קָטְלוּן לִיה, דְּהָא לְבַרְתִּיה עֲבָדוּ דִּינָא. וּמַאי הוּא.
 דְּבַרְתִּיה דְּלוּט יַהֲבַת פִּתְא דְּנַחֲמָא לְחַד עֲנִיא, יִדְעוּ
 בַּה, שְׁפוּה דּוּבְשָׂא וְאוֹתְבוּה פְּרִישׁ אִיגְרָא עַד דְּאֶכְלוּהָ
 צְרַעִי. אֶלָּא בְּגִין דְּהוּה בְּלִילִיא חָשִׁיב דְּלֹא יִסְתַּכְּלוּן
 לִיה בְּנֵי מִתָּא, וְעַם כָּל דָּא בִּיּוֹן דְּאֶעְלוּ לְבֵיתָא
 אֲתַכְּנָשׁוּ בְּלָהוּ וְאַסְחָרוּ לְבֵיתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֲמַאי רָהַט לוּט אֶבְתְּרִייהוּ, (אֶלָּא בְּגִין)
 דְּכַתִּיב וַיֵּרָא לוּט וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם. רַבִּי חֲזַקְיָה
 וְרַבִּי יִיסָא. חַד אָמַר דִּיּוֹקְנָא דְּאַבְרָהָם חָמָא עִמְהוֹן.
 וְחַד אָמַר שְׂכִינְתָא אֲתִיא עֲלֵיהוּ. כְּתִיב הֲכֹא וַיֵּרָא
 לוּט וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם, וְכַתִּיב הָתָם וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם
 מִפֶּתַח הָאֵהֶל. מַה לְהֵלֵן חָמָא שְׂכִינְתָא, אוֹף הֲכֹא
 חָמָא שְׂכִינְתָא.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמַה רָץ לוּט אַחֲרֵיהֶם,
 וְאֵלָּא מִשּׁוּם שְׂכִינְתוֹב וַיֵּרָא לוּט וַיִּרְץ
 לְקִרְאָתָם? רַבִּי חֲזַקְיָה וְרַבִּי יִיסָא. אָחַד
 אָמַר, דְּמוֹת אַבְרָהָם רָאָה עִמָּם. וְאָחַד
 אָמַר, שְׂכִינָה בָּאָה עִמָּהֶם. כְּתוּב כָּאֵן
 וַיֵּרָא לוּט וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם, וְכַתוּב שָׁם
 וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם מִפֶּתַח הָאֵהֶל. מַה לְהֵלֵן
 רָאָה שְׂכִינָה, אִף כָּאֵן רָאָה שְׂכִינָה.

וְלִשְׁתּוֹת? וּבְנֵי הָעִיר אֵיךְ לֹא הִרְגוּ
 אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי לְבַתּוֹ עָשׂוּ דִין, וּמַה הוּא?
 שַׁבַּת לוּט נִתְּנָה פֶת לְחֵם לְעַנֵּי אָחֵר,
 יִדְעוּ בְּזוּה, וּמְרַחוּ אוֹתָהּ בְּדַבְּשׁ
 וְהוֹשִׁיבוּהָ בְּרֹאשׁ הַנֶּגֶד עַד שֶׁהִצְרַעְתּוּ
 אֶכְלוּ אוֹתָהּ. אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁזָה הָיָה
 בְּלִילָהּ, חָשִׁב שְׁלֹא יִסְתַּכְּלוּ בְּנֵי הָעִיר
 עֲלָיו. וְעַם כָּל זֶה, בִּיּוֹן שְׂנַכְנָסוּ לְבֵית,
 הִתְכַּנְּסוּ כָּלֶם וְהִקִּיפוּ אֶת הַבַּיִת.

וַיֵּרָא לוֹט וַיִּרְץ לְקַרְאֲתָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא אֲדֹנָי
 בָּאֵלָיִךְ דְּלִית גּוֹיִן יוֹדֵי סוּרוֹ נָא, גָּשׁוּ נָא
 מִיבְעֵי לֵיהּ, מָאי סוּרוֹ נָא. אֵלָא לְאַהֲדָרָא לֹון סַחְרֵינִיה
 דְּבֵיתָא בְּגִין דְּלֹא יַחֲמוּן לֹון בְּנֵי מִתָּא, וְלֹא יַעֲלוּן
 בְּאוּרַח מִיִּשְׂרָל לְבֵיתָא, וּבְגִין כֶּךָ סוּרוֹ נָא.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח (איוב כח) כִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ יִבִּיט
 תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. כַּמָּה אֵית לֹון לְבְנֵי
 נְשָׂא לְאַסְתִּפְלָא בְּעוּבְדוּי דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 וְלֹאֲשַׁתְּדַל בְּאוּרֵייתָא יִמְכָּא וְלֵילֵי, דְּכָל מָאן
 דְּאֲשַׁתְּדַל בְּאוּרֵייתָא, קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁתַּבַּח בֵּיה
 לְעֵילָא, וְאֲשַׁתַּבַּח בֵּיה לְתַתָּא, בְּגִין דְּאוּרֵייתָא אֵילָנָא
 דְּחַיֵּי אֵיהִי לְכָל אַנּוּן דְּעַסְקִין בָּהּ לְמִיַּהֲב לֹון חַיִּין
 בְּעֵלְמָא דִּין (דף קז ע"א) וְלְמִיַּהֲב לֹון חַיִּין בְּעֵלְמָא דְּאֲתֵי.

לשון הקודש

כַּמָּה יֵשׁ לָהֶם לְבְנֵי אָדָם לְהַסְתַּפֵּל
 בְּמַעֲשֵׂי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלְהַשְׁתַּדֵּל
 בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת, שְׁכַל מִי
 שְׁמַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מַשְׁתַּבַּח בּוֹ לְמַעַלָּה וּמַשְׁתַּבַּח בּוֹ
 לְמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים
 לְכָל אוֹתָם הַעוֹסְקִים בָּהּ לְתַת לָהֶם
 חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלְתַת לָהֶם חַיִּים
 בְּעוֹלָם הַבָּא.

וַיֵּרָא לוֹט וַיִּרְץ לְקַרְאֲתָם, וַיֹּאמֶר הִנֵּה
 נָא אֲדֹנָי, בָּאֵלָיִךְ דְּלִית גּוֹיִן יוֹדֵי סוּרוֹ
 נָא, הִנֵּה צְרִיךְ לְכַתֵּב גָּשׁוּ נָא, מַה זֶה
 סוּרוֹ נָא? אֵלָא לְהַחְזִירָם סָבִיב הַבַּיִת
 כְּדֵי שְׂלֵא יִרְאוּ אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר וְלֹא
 יִכְנָסוּ בְּדַרְךְ יִשְׂרָל הַבַּיִתָּה, וּמִשּׁוּם כֶּךָ
 סוּרוֹ נָא.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח, (איוב כח) כִּי הוּא לְקַצוֹת
 הָאָרֶץ יִבִּיט תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה.

תָּא חַזִי, כִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ יִבִּיט. לְמִיָּהֵב לֹון
 מְזוֹנָא וְלִסְפָּקָא לֹון מְכָל מַה דְּאַצְטְרִיכוּ, בְּגִין
 דְּאִיהוּ אֲשַׁנַּח בָּהּ תְּדִיר, דְּכִתּוּב, (דברים יא) תָּמִיד עֵינַי
 יִי אֶל־הֵיךְ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה. בְּגִין
 דְּאָרֶץ דָּא מַה כְּתִיב בָּהּ (משלי לא) מִמְּרַחֵק תָּבִיא
 לַחֲמָה, וְלִבְתָּר אִיהִי יִהְיֶה מְזוֹנָא וְטָרְפָא לְכָל אַנְוִן
 חִיּוֹן בְּרָא דְכִתּוּב (משלי לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן
 טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחָק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.

וְעַל דָּא כִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ יִבִּיט תַּחַת כָּל
 הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. לְכַלְהוּ בְּנֵי עֲלָמָא לְמִיָּהֵב לֹון
 מְזוֹנָא וְסְפוּקָא לְכָל מַה דְּאַצְטְרִיךְ כָּל חַד וְחַד
 דְּכִתּוּב (תהלים קמה) פֹּתַח אֶת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן.
 דְּבַר אַחַר כִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ יִבִּיט. לְאַסְתַּכְּלָא
 עוֹבְדוֹי דְּבַר נָשׁ וְלֹא־שֹׁנְאָא בְּכָל מַה דְּעַבְדֵי בְּנֵי נֶשְׁאָ

לשון הקודש

וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחָק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.
 וְעַל זֶה כִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ יִבִּיט
 תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה, אֶת כָּל בְּנֵי
 הָעוֹלָם לְתַת לָהֶם מְזוֹן וְסְפוּק לְכָל מַה
 שְׁצָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שְׂפָתוֹב (תהלים
 קמה) פֹּתַח אֶת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי
 רְצוֹן. דְּבַר אַחַר כִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ
 יִבִּיט, לְהַסְתַּכְּלָא בְּמַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם
 וְלְהַשְׁגִּיחַ בְּכָל מַה שְׁעוֹשִׂים בּוֹ בְּנֵי אָדָם

בַּא רְאֶה, כִּי הוּא לְקַצוֹת הָאָרֶץ יִבִּיט,
 לְתַת לָהֶם מְזוֹן וְלִסְפָּק אוֹתָם מְכָל מַה
 שְׁהַצְטְרִיכוּ, מְשׁוּם שֶׁהוּא מְשַׁנֵּיחַ בָּהּ
 תָּמִיד, שְׂפָתוֹב (דברים יא) תָּמִיד עֵינַי ה'
 אֶל־הֵיךְ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית
 שָׁנָה. מְשׁוּם שֶׁאָרֶץ זֹו מַה כְּתוּב בָּהּ?
 (משלי לא) מִמְּרַחֵק תָּבִיא לַחֲמָה. אַחַר כִּי
 הִיא נוֹתֵנַת מְזוֹן וְטָרֶף לְכָל חַיּוֹת
 הַשָּׂדֶה, שְׂפָתוֹב (שם) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה

בְּעֶלְמָא. תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יֵרָאָה. מִסְתַּכַּל וְחָמֵי לְכָל
חַד וְחַד.

תָּא חַזֵי, פִּינּוּן דְחָמָא קְדָשָׁא בְרִידָא הוּא עוֹבְדִין
דְסָדוּם וְעִמּוּרָה, שִׁדְרָא לֹון לְאֲנּוּן מִלְאָכִין
לְחַפְלָא לְסָדוּם. מַה כְּתִיב וַיֵּרָא לוֹט חָמָא לְשְׂכִינְתָּא.
וְכִי מָאן יָכִיל לְמַחְמֵי שְׂכִינְתָּא, אֲלֵא חָמָא זְהָרָא חַד
דְנָהִיר דְקָא סְלָקָא עַל רִישֵׁיהּוּ. וְכִדִּין וַיֹּאמֶר הִנֵּה
נָא אֲדִנִי בְּאֶלְיָף דְלִ"ת פְּמָה דְאֲתָמָר, וּבְגִין שְׂכִינְתָּא
הֵתוּא נְהִירוּ דְנָהִיר קְאָמֵר, סוּרוּ נָא אֶל בֵּית עַבְדְּכֶם
וְלִינוּ וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם.

לָא עֶבֶד הָכִי אֲבָרְהָם, אֲלֵא בְקַדְמֵיתָא אָמַר וְרַחְצוּ
רַגְלֵיכֶם וּלְבַתֵּר וְאֶקְחָה פֶת לָחֶם וְגו'. אֲבָל לוֹט
אָמַר סוּרוּ נָא אֶל בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ. וּלְבַתֵּר וְרַחְצוּ
רַגְלֵיכֶם וְהַשְׁפִּמְתֶּם וְהִלְכְתֶּם לְדַרְכֵיכֶם. בְּגִין דְלָא
יִשְׁתַּמּוּדְעוּן בְּהוּ בְּנֵי נֶשְׂאָ.

לשון הקודש

בְּעוֹלָם. תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יֵרָאָה, מִסְתַּכַּל וְרוֹאֵה כָּל אֶחָד וְאֶחָד.
בַּא רָאָה, פִּינּוּן שְׂרָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מַעֲשֵׂי סָדָם וְעִמְרָה, שְׁלַח לָהֶם אוֹתָם
הַמְלָאכִים לְהַשְׁחִית אֶת סָדָם. מַה
כְּתוּב? וַיֵּרָא לוֹט. רָאָה אֶת הַשְּׂכִינָה.
וְכִי מִי יָכוֹל לְרֹאוֹת שְׂכִינָה? אֲלֵא רָאָה
זְהַר אֶחָד שְׂמַאִיר וְעוֹלָה עַל רִאשֵׁיהֶם.
וְאִז, וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא אֲדִנִי, בְּאֶלְיָף דְלִ"ת
כְּמוֹ שְׁנַת־בָּאָר. וּבְגִלְלַת הַשְּׂכִינָה אוֹתוֹ
הָאוּר שְׁהַאִיר הוּא אָמַר סוּרוּ נָא אֶת
בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם.
לָא עָשָׂה כְּדֵן אֲבָרְהָם, אֲלֵא בְתַחֲלָה
אָמַר וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם, וְאַחַר כְּדֵן וְאֶקְחָה
פֶת לָחֶם וְגו'. אֲבָל לוֹט אָמַר סוּרוּ נָא
אֶל בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ, וְאַחַר כְּדֵן וְרַחְצוּ

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בְרָחוּב נְלִין. בְּגִין דְּכָךְ הָווּ עֲבָדֵי
 אֲוֵרְחִין דְּעֵאלִין תַּפְּן לָא הָוּה בַּר נֶשׁ
 דְּיִכְנֹשׁ לִזְוֵן לְבֵיתָא, וְעַל דָּא אָמְרוּ לֹא כִי בְרָחוּב
 נְלִין. מַה כְּתִיב וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וְגו'. תָּא חֲזִי כִד
 קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲבִיד דִּינָא בְּעֵלְמָא, שְׁלִיחָא חֲדָא
 עֲבִיד לִיה, וְהִשְׁתָּא חֲמִינָן תִּרֵי שְׁלוּחֵי, אֲמַאי וְכִי לָא
 סְגִי בְּחַד. אֲלָא חַד הָוּה, וּמַה דְּאָמַר תִּרֵי (הַכִּי הוּא וְדָא
 בְּגִין דְּחַד) חַד הָוּה לְאַפְקָא לִיה לְלוּט וּלְשׁוּבָא לִיה, וְחַד
 לְמַהֲפֻךְ לְקַרְתָּא וּלְחַבְלָא אֲרַעָא, וּבְגִין כִּךְ אֲשְׁתַּאֲר

חַד: (דף קז ע"א):

מְדַרְשׁ הַנְּעֵלָם

רַבִּי פִתַּח בְּהַאי קְרָא (שׁוּפְטִים ג) וְאַלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְיָ לְנַפְשׁוֹת בָּם
 אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי חֲזִי הָוִית בְּהַהוּא עֲלָמָא (ולִית עֲלָמָא) קָאִים
 (ד"א ולִית מַעֲלָה) אֲלָא בְּאֲנֹן (דף קז ע"ב) דְּשְׁלִיטִין עַל רַעוּתָא דְּלַבְהוֹן

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

בְּאֲחָד? אֲלָא אֲחָד הָיָה, וּמַה שְׂאָמַר
 שְׁנַיִם (כִּךְ זֶה וְדָא, מְשׁוּם שְׂאָחַד) – אֲחָד הָיָה
 לְהוֹצִיא אֶת לוּט וּלְהַצִּילוֹ, וְאֲחָד לְהַפְּךְ
 אֶת הָעִיר וּלְהַשְׁחִית אֶת הָאָרֶץ, וּלְכַךְ
 נִשְׁאָר אֲחָד.

מְדַרְשׁ הַנְּעֵלָם

רַבִּי פִתַּח בְּפִסּוּק זֶה, (שׁוּפְטִים ג) וְאַלֶּה
 הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ ה' לְנַפְשׁוֹת בָּם אֶת
 יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי, רְאִיתִי בְּאוֹתוֹ עוֹלָם,
 וְאִין הָעוֹלָם עוֹמֵד וְאִין מַעֲלָה אֲלָא בְּאוֹתָם

רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם וְהִלַכְתֶּם לְדַרְכֵכֶם,
 כְּדֵי שְׁלֹא יֵדְעוּ בְּהֶם בְּנֵי הָאָדָם.

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בְרָחוּב נְלִין. מְשׁוּם
 שְׂכָךְ הָיוּ עוֹשִׂים: אֲוֵרְחִים שְׁנַבְנָסִים
 לְשָׁם, לֹא הָיָה בֵּן אָדָם שְׁיִכְנִיסֵם לְבֵית.
 וְעַל זֶה אָמְרוּ, לֹא כִי בְרָחוּב נְלִין. מַה
 בְּתוּב? וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וְגו'. בַּא רְאָה,
 בְּשִׁהֲקֵדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹלָם,
 שְׁלִיחַ אֲחָד עוֹשֶׂה אוֹתוֹ, וְכַעַת רְאִינוּ
 שְׁנֵי שְׁלִיחִים, לְמַה? וְכִי לֹא מִסְפִּיק

שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו וגו'. אמר רב יהודה למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות, בשביל שבבש יצרו. דתנינן כל הכובש את יצרו מלכותא דשמיא אחיל עליה.

דאמר רב אחא לא ברא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע אלא לנסות בו בני אדם. ומי בעי קדשא בריך הוא לנסותא בבני נשא. אין. דאמר רב אחא מנא לן מדכתיב, (דברים יג) כי יקום בקרבך נביא וגו' וברא האות והמופת וגו' כי מנסה יי אלהיכם וגו'. ולמה בעי נסותא דהא כל עובדוי דבר נש אתגלי קמיה, אלא שלא לתת פתחון פה לבני אדם. ראה מה כתיב ולוט יושב בשער סדום, דהוה יתיב לנסותא לברייתא.

אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ישעיה נז) וחרשעים פים נגרש וגו'. אפלו בשעת דינו של רשע הוא מעזי פניו ואזי הוא ברשעתו קיים, ראה מה כתיב טרם ישכבו וגו'. אמר רבי יצחק בשם שפרא קדשא בריך הוא גן עדן בארץ כך ברא גיהנם בארץ. וכשם שפרא גן עדן למעלה כך ברא גיהנם למעלה.

לשון הקודש

צריך נסיון, שהרי כל מעשי בני אדם גלויים לפניו? אלא שלא לתן פתחון פה לבני אדם. ראה מה כתוב? ולוט יושב בשער סדום, שהיה יושב לנסות את הבריות.

אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (ישעיה נז) וחרשעים פים נגרש וגו'? אפלו בשעת דינו של רשע הוא מעזי פניו, ואזי הוא ברשעתו קיים. ראה מה כתוב, טרם ישכבו וגו'. אמר רבי יצחק, בשם שפרא הקדוש ברוך הוא גן עדן בארץ - כך ברא גיהנם בארץ. וכשם שפרא גן עדן למעלה - כך ברא גיהנם למעלה.

ששולטים על רצון לבם, שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו וגו'. אמר רב יהודה, למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות? בשביל שבבש יצרו. ששנינו, כל הכובש את יצרו, מחיל עליו את מלכות השמים.

שנאמר רב אחא, לא ברא הקדוש ברוך הוא את היצר הרע אלא לנסות בו בני אדם. והאם רוצה הקדוש ברוך הוא לנסות בני אדם? בן. שנאמר רב אחא, מנין לנו? משכתוב (דברים יג) כי יקום בקרבך נביא וגו' וברא האות והמופת וגו', כי מנסה ה' אלהיכם וגו'. ולמה

גַּן עֵדֶן בְּאֶרֶץ דְּכַתִּיב, (בראשית ב) וַיִּטַּע יְיָ אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן וְגו'. גֵּיהֶנֶם
בְּאֶרֶץ דְּכַתִּיב, (איוב י) אֶרֶץ עֵיפֹתָה כְּמוֹ אֹפֶל וְגו'. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה
דְּכַתִּיב, (שמואל א כה) וְהִיתָה נַפְשׁ אֲדוֹנֵי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים אֶת ה'
אֱלֹהֵיךָ, וּכְתוּב (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה.

גֵּיהֶנֶם לְמַעְלָה דְּכַתִּיב וְאֵת נַפְשׁ אֵיבִיד יְקַלְעֵנָה בְּתוֹךְ פֶּה הַקַּלְעֵ. גַּן
עֵדֶן לְמַטָּה כַּדְּקָאֲמָרֵן. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה לְנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים
גְּמוּרִים לְהִיּוֹת נְזוּנִין מֵאוּר הַגָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה. גֵּיהֶנֶם לְמַטָּה לְאוֹתָם
הַרְשָׁעִים (דִּישְׂרָאֵל) שֶׁלֹּא קִבְּלוּ בְּרִית מִיְלָה וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְדָתוֹ וְלֹא שָׁמְרוּ שַׁבַּת, וְאֵלוּ הֵם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת
שְׁנֵדוּנִים בְּאֵשׁ, שְׁנַאֲמַר (יחזקאל טו) מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֶם וְגו'.
וּכְתִיב (ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפָנָי הָאֲנָשִׁים וְגו'.

גֵּיהֶנֶם לְמַעְלָה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא
חָזְרוּ בְּתִשׁוּבָה שְׂדוּחִים אוֹתָם לַחוּץ עַד שִׁיקְבְּלוּ עֲנָשָׁם.
וְהוֹלְכִים וְסוֹבְבִים כָּל הָעוֹלָם שְׁנַאֲמַר (תהלים יב) סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן.
וְשָׁם נְדוּנִים שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשׁ, לְאַחַר כֵּן מְדוּרָם עִם אוֹתָם שִׁיקְבְּלוּ
עֲנָשָׁם בְּמוֹתָם (דף ק"ז ע"א) כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי הַמְּקוֹם הֲרָאוּ לוֹ.

לשון הקודש

הַרְשָׁעִים וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא קִבְּלוּ בְּרִית
מִיְלָה וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּקַבְּ"ה וְדָתוֹ וְלֹא
שָׁמְרוּ שַׁבַּת, וְאֵלוּ הֵם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמְזֻלוֹת שְׁנֵדוּנִים בְּאֵשׁ, שְׁנַאֲמַר (יחזקאל טו)
מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֶם וְגו', וּכְתוּב
(ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפָנָי הָאֲנָשִׁים וְגו'.
גֵּיהֶנֶם לְמַעְלָה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל
שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא חָזְרוּ
בְּתִשׁוּבָה, שְׂדוּחִים אוֹתָם לַחוּץ עַד
שִׁיקְבְּלוּ עֲנָשָׁם, וְהוֹלְכִים וְסוֹבְבִים כָּל
הָעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר (תהלים יב) סָבִיב רְשָׁעִים
יִתְהַלְכוּן. וְשָׁם נְדוּנִים שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשׁ.

גַּן עֵדֶן בְּאֶרֶץ, שְׁכַתוֹב (בראשית ב) וַיִּטַּע ה'
אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן וְגו'. גֵּיהֶנֶם בְּאֶרֶץ,
שְׁכַתוֹב (איוב י) אֶרֶץ עֵיפֹתָה כְּמוֹ אֹפֶל וְגו'.
גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה, שְׁכַתוֹב (שמואל א-כה) וְהִיתָה
נַפְשׁ אֲדוֹנֵי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים אֶת ה'
אֱלֹהֵיךָ, וּכְתוּב (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה.

גֵּיהֶנֶם לְמַעְלָה, שְׁכַתוֹב וְאֵת נַפְשׁ אֵיבִיד
יְקַלְעֵנָה בְּתוֹךְ פֶּה הַקַּלְעֵ. גַּן עֵדֶן לְמַטָּה,
כְּמוֹ שְׁאֲמָרֵנוּ. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה לְנִשְׁמָתָן
שֶׁל צְדִיקִים גְּמוּרִים לְהִיּוֹת נְזוּנִים מֵאוּר
הַגָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה. גֵּיהֶנֶם לְמַטָּה לְאוֹתָם

והרשעים של העובדי כוכבים ומזלות נדונים תמיד באש ובמים ושוב אינם עולים שנאמר ואשם לא תכבה. משפט הרשעים בגיהנם כמה דכתיב וי המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש וגו' ושוב אינם עולים ולא יקומו ליום הדין שנאמר (דברים כט) אשר הפך יי באפו ובחמתו, באפו בעולם הזה. ובחמתו בעולם הבא.

אמר רבי יצחק כהאי גוונא אית גן עדן למעלה ואית גן עדן למטה. אית גיהנם למטה ואית גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו שבת בפרהסיא וחללו את המועדות ושכפרו בתורה ושכפרו בתחית המתים וכדומה להם יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם ושוב אינם עולים.

אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ועליהם נאמר (ישעיה סו) והיו דראון לכל בשר. מה דראון, דיי ראון,

לשון הקודש

למעלה ויש גן עדן למטה. יש גיהנם למטה ויש גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו שבת בפרהסיא וחללו את המועדות ושכפרו בתורה ושכפרו בתחית המתים וכדומה להם, יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם, ושוב אינם עולים.

אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', ועליהם נאמר (ישעיה סו) והיו דראון לכל בשר. מהו דראון? די ראון, שהכל

לאחר בן מדורם עם אותם שקבלו ענשם במותם, כל אחד ואחד כפי המקום הראוי לו.

והרשעים של העובדי כוכבים ומזלות נדונים תמיד באש ובמים ושוב אינם עולים, שנאמר ואשם לא תכבה. משפט הרשעים בגיהנם כמו שכתוב וה' המטיר על סדם ועל עמורה גפרית ואש וגו', ושוב אינם עולים, ולא יקומו ליום הדין, שנאמר (דברים כט) אשר הפך ה' באפו ובחמתו. באפו – בעולם הזה. ובחמתו – בעולם הבא.

אמר רבי יצחק, כמו זה יש גן עדן

שֶׁהַכֹּל יֹאמְרוּ דַּי בְּרֵאֵיִתָּם. וְעַל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר (ישעיה
 ס) וְעַמֶּד בְּלֹם צַדִּיקִים וְגו'. (ע"כ מדרש הנעלם).

וַיִּי הַמְטִיר עַל סְדוּם וְעַל עַמּוֹרָה וְגו'. רַבִּי חֵיִיא
 פִּתַח (ישעיה יג) הִנֵּה יוֹם יִי בָּא אֲכַזְרִי וְגו'. הִנֵּה יוֹם
 יִי בָּא, דָּא בִּי דִינָא לְתַתָּא. בָּא כְּמָה דְאַתְמָר. הַפָּאָה
 אֵלֵי עָשׂוּ. בְּגוֹן דְּלֹא עֶבֶד דִּינָא עַד דְּעָאֵל וְנָטִיל
 רְשׁוֹ, בְּגוֹנָא דָּא קַץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנֵי.

דְּבַר אַחַר הִנֵּה יוֹם יִי בָּא. דָּא הוּא מְתַבְּלָא לְתַתָּא
 כִּד נָטִיל נִשְׁמַתָּא, בְּגִינֵי כֶּד אֲכַזְרִי וְעֵבְרָה.
 לְשׁוּם הָאָרֶץ לְשִׁמָּה, דָּא סְדוּם וְעַמּוֹרָה. וְחַטָּאֵיהָ (דף
 קז ע"ב) יִשְׁמִיד מִמֶּנָּה. אֵלֵין יִתְבִּי אֲרַעָא. מַה כְּתוּב
 בְּתַרְיָה כִּי כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם וְגו'. דְּהָא מִן
 שְׂמִיָּא אֲמַטָּר עֲלֵיהוֹן אֲשָׂא, וְאַעְבֵּר לֹון מִן עֲלָמָא.
 לְבַתָּר מַה כְּתוּב אוֹקִיר אֲנוּשׁ מִפּוֹ וְגו'. דָּא אֲבַרְהָם

לשון הקודש

לְפָנֵי.

דְּבַר אַחַר הִנֵּה יוֹם ה' בָּא - זְהוּ
 הַמְשָׁחִית שְׁלֵמָטָה כְּשֶׁנּוֹטֵל אֶת הַנְּשָׁמָה,
 מִשׁוּם כֶּד אֲכַזְרִי וְעֵבְרָה. לְשׁוּם הָאָרֶץ
 לְשִׁמָּה - זוֹ סְדוּם וְעַמּוֹרָה. וְחַטָּאֵיהָ יִשְׁמִיד
 מִמֶּנָּה - אֵלּוּ יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. מַה כְּתוּב
 אַחֲרָיו? כִּי כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם וְגו'.
 שְׁהָרִי מִהַשָּׁמַיִם הַמְטִיר עֲלֵיהֶם אֵשׁ
 וְהַעֲבִירָם מִהָעוֹלָם. אַחַר כֶּד מַה כְּתוּב?

יֹאמְרוּ דַּי בְּרֵאֵיִתָּם. וְעַל הַצַּדִּיקִים
 שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר (שם ס) וְעַמֶּד בְּלֹם
 צַדִּיקִים וְגו'. (ע"כ מדרש הנעלם).

זְהוּ הַמְטִיר עַל סְדוּם וְעַל עַמּוֹרָה וְגו'. רַבִּי
 חֵיִיא פִּתַח, (ישעיה יג) הִנֵּה יוֹם ה' בָּא אֲכַזְרִי
 וְגו'. הִנֵּה יוֹם ה' בָּא - זְהוּ בֵּית דִּין
 שְׁלֵמָטָה. בָּא - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַפָּאָה אֵלֵי
 עָשׂוּ. מִשׁוּם שְׁלֹא עוֹשֶׂה דִין עַד שֶׁנִּכְנַס
 וְנּוֹטֵל רְשׁוֹת. כְּמוֹ זְהוּ קַץ כָּל בָּשָׂר בָּא

דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְלִיק לִיָּה עַל כָּל בְּנֵי עֲלָמָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹקִים לוֹן לְהַנִּי קְרָאִי בְּיוֹמָא דְאִתְחַרַּב
בֵּי מַקְדָּשָׁא, דְּבַתְּהוּא יוֹמָא אִתְחַשְׁבוּ עַלְאִי
וְתַתְּאִי, וְאִתְחַשְׁבוּן שְׁמֵיָא וְכוּכְבֵּיָא. רַבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים
לְהַנִּי קְרָאִי בְּיוֹמָא דְיוֹקִים קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, וְהַהוּא יוֹמָא יִתְיַדַע לְעֵילָא וְתַתְּא,
דְּכַתִּיב, (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדַע לֵיָּי. וְהַהוּא
יוֹמָא יוֹמָא דְנוֹקְמָא אִיְהוּ, דְּזַמִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְנִקְמָא מִשְׂאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עַבּוּדַת כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת.

וְכַד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעֲבִיד נוֹקְמִין בְּשְׂאָר עַמִּין
עוֹבְדֵי עַבּוּדַת כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, כִּדִּין אוֹקִיר
אַנוּשׁ מִפְּזוּ דָּא מְלַפָּא מְשִׁיחָא דִּיסְתַּלְק וַיִּתְיַקֵּר עַל
כָּל בְּנֵי עֲלָמָא, וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא יִפְלַחוּן וַיִּסְגְּדוּן קַמִּיה

לשון הקודש

ואותו יום נודע למעלה ולמטה, שכתוב
(זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה.
ואותו היום הוא יום נקמה, שעתיד
הקדוש ברוך הוא לנקם משאר העמים
עובדי עבודת כוכבים ומזלות.

ובשעתקדוש ברוך הוא יעשה נקמות
בשאר העמים עובדי כוכבים ומזלות, אז
אוקיר אנוש מפזו - זה מלך המשיח
שיתעלה ויתכבד על כל בני העולם, וכל

אוקיר אנוש מפזו וגו'. זה אברהם
שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל
בני העולם.

רבי יהודה הקים את הפסוקים הללו
ביום שנחרב בית המקדש, שבאותו
היום חשבו עליונים ותחתונים וחשבו
שמים וכוכבים. רבי אלעזר מבאר את
הפסוקים הללו ביום שיקים הקדוש
ברוך הוא את כנסת ישראל מהעפר,

דְּכַתִּיב, (תהלים עב) לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְגו' מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ
וְגו'. תָּא חֲזִי, אָף עַל גַּב דְּנִבּוּאָה דָּא אֲתָמַר עַל כָּבֵל,
כְּבֹלָא אֲתָמַר. דִּהָא חֲמִינָן בְּהַאי פְּרִשְׁתָּא דְכַתִּיב כִּי
יִרְחֵם יְיָ אֶת יַעֲקֹב. וְכַתִּיב וּלְקַחֲוֹם עַמִּים וְהִבְיֵאוֹם
אֶל מְקוֹמָם.

וְיִי הַמְטִיר עַל סְדוֹם. דָּא דְרָגָא דְבֵי דִינָא לְתַתָּא
דְּנַטִּיל רְשׁוֹ מֵעִילָא. רַבִּי יַצְחָק אָמַר דְּעֵבֵד דִּינָא
בְּרַחֲמֵי. דְכַתִּיב מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם. בְּגִין לְאַשְׁתַּכַּח
דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְאִי תִימָא מָאִי רַחֲמֵי הָכָא דְכַתִּיב וַיְהִי
בְשַׁחַת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַכְּפֹר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
אֲבָרָהָם וְגו'. וּלְבַתֵּר נִפְקוּ מֵיְהִי תֵרִין אוֹמִין שְׁלַמִּין,
וְזָכָה דְנַפִּיק מֵיְהִי דְדוּד וּשְׁלַמָּה מְלַכָּא.

חֲמִי מַה כְּתִיב וַיְהִי כְהוֹצִיאָם אוֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר
וְגו'. תָּא חֲזִי בְּשַׁעֲתָא דְדִינָא שְׂרִי בְּעֲלָמָא, הָא

לשון הקודש

יַצְחָק אָמַר, שְׁעוֹשָׂה תִדִּין בְּרַחֲמִים,
שְׁכַתוּב מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, כְּדִי לְהַמְצִיא
דִּין עִם רַחֲמִים. וְאִם תֹּאמַר מַה הַרְחֲמִים
כָּאן? שְׁכַתוּב וַיְהִי בְשַׁחַת אֱלֹהִים אֶת
עָרֵי הַכְּפֹר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אֲבָרָהָם וְגו'.
וְאַחַר כֵּן יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי אֲמוֹת שְׁלַמוֹת
וְזָכָה שְׁיֵצֵא מִמֶּנּוּ דְדוּד וּשְׁלַמָּה הַמְלִיךְ.

רְאָה מַה פְּתוּב? וַיְהִי כְהוֹצִיאָם אֶתֶם
הַחוּצָה וַיֹּאמֶר בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעָה שְׁחֲדִין

בְּנֵי הָעוֹלָם יַעֲבֹדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנָיו,
שְׁכַתוּב (תהלים עב) לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְגו'
מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְגו'. בֹּא רְאֵה, אָף עַל גַּב
שְׁנִבּוּאָה זו נִאֲמָרָה עַל כָּבֵל – כָּבֵל זֶה
נִאֲמַר. שְׁחֲרִי רְאִינוּ בְּפִרְשָׁה זו שְׁכַתוּב
כִּי יִרְחֵם ה' אֶת יַעֲקֹב, וְכַתוּב וּלְקַחֲוֹם
עַמִּים וְהִבְיֵאוֹם אֶל מְקוֹמָם.

וְה' הַמְטִיר עַל סְדוֹם – זו הַדְרָגָה שֶׁל בֵּית
דִּין שְׁלַמָּה שְׁנוּטֵל רְשׁוֹת מִלְּמַעְלָה. רַבִּי

אֶתְמַר דְּלֹא לִיבְעֵי לְפָר נָשׁ לְאַשְׁתַּכַּחא בְּשׁוּקָא, בְּגִין
 דְּכִיּוֹן דְּשָׂרְיָא דִּינָא לֹא אֲשַׁנַּח בֵּין זַכָּאָה וְחֵיבָא, וְלֹא
 בְּעֵי (לְאַסְתַּכְּלֵא) לְאַשְׁתַּכַּחא תַּמָּן. וְהָא אֶתְמַר דְּבִגִין כֶּךָ
 אֲסֵתִים נַח בְּתִיבָה וְלֹא יִשְׁנַח בְּעֶלְמָא בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא
 יִתְעַבִּיד. וּבְתִיב (שְׁמוֹת יב) וְאַתֶּם לֹא תַעֲזֹאוּ אִישׁ מִפֶּתַח
 בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר עַד דִּיתְעַבִּיד דִּינָא. וּבְגִין כֶּךָ וַיֹּאמֶר
 הַמַּלְט עַל נַפְשֶׁךָ אֶל תְּבִיט אַחֲרֶיךָ וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָווּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק דִּינָא דְּעַבִּיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא בְּמַבּוּל וְדִינָא דְּסָדוּם, תְּרוּוּיָהּ דִּינִין דְּגֵיהֶנּוּם הָווּ
 בְּגִין דְּחֵיבֵי גֵיהֶנּוּם אֶתְדָּנוּ בְּמֵיא וּבְאַשָׁא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק סָדוּם בְּדִינָא דְּגֵיהֶנּוּם אֶתְדָּן, דְּכֵתִיב
 וַיִּי הַמַּטִּיר עַל סָדוּם וְעַל עַמּוּרָה גִפְרִית וְאֵשׁ
 מֵאֵת יְיָ מִן הַשָּׁמַיִם. דָּא מַסְטָרָא דְּמֵיא וְדָא מַסְטָרָא

לשון הקודש

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָווּ הוֹלְכִים
 בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, הֲדִין
 שַׁעֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַבּוּל וְהֲדִין
 שֶׁל סָדוּם, שְׁנֵיהֶם דִּינֵי הַגֵּיהֶנּוּם הָיוּ, כִּי
 רָשָׁעֵי הַגֵּיהֶנּוּם נִדּוּנִים בְּאֵשׁ וּבַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, סָדוּם נִדּוּנָה בְּדִין
 הַגֵּיהֶנּוּם, שְׁכֵתוֹב וְהִי הַמַּטִּיר עַל סָדוּם וְעַל
 עַמּוּרָה גִפְרִית וְאֵשׁ מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם.
 זֶה מַצַּד שֶׁל מַיִם וְזֶה מַצַּד שֶׁל אֵשׁ. זֶה וְזֶה

שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, הָרִי לְמַדְנֵנו שְׁלֵא צָרִיךְ
 לְבַנֵּי אָדָם לְהַמְצִיא בְּשׁוּק, בְּגִלְל שְׁמַכִּיּוֹן
 שְׁשׁוּרָה דִּין, לֹא מִכְּחִין בֵּין זַכָּאֵי לְחֵיבֵי,
 וְלֹא צָרִיךְ לְהַמְצִיא שָׁם. וְהָרִי לְמַדְנֵנו
 שְׁבִסְפַת זֶה נִסְגֵר נַח בְּתִבָּה וְלֹא נִמְצָא
 בְּעוֹלָם בְּשַׁעֲה שֶׁהֲדִין נַעֲשֵׂה, וּבְתוֹב (שְׁמוֹת
 יב) וְאַתֶּם לֹא תַעֲזֹאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד
 בֶּקֶר, עַד שְׁנֵיעֲשֵׂה הֲדִין. וּמִפְּנֵי כֶּךָ, וַיֹּאמֶר
 הַמַּלְט עַל נַפְשֶׁךָ אֶל תְּבִיט אַחֲרֶיךָ וְגו'.

דָּאֵשָׁא. דָּא וְדָא הוּא דִּינָא דְגֵיהֶנּוּם, וְחֵיבִין דְגֵיהֶנּוּם
בְּתַרִּין דִּינִין אֵלִין אֲתַדְנוּ.

אָמַר לִיה דִּינָא דְחֵיבֵי דְגֵיהֶנּוּם תְּרִיסַר יָרְחֵי,
וְקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא סָלִיק לֹון מִגֵּיהֶנּוּם, וְתַמָּן
מִתְלַבְּנִין וְיִתְבִּין לְתַרְעָא דְגֵיהֶנּוּם, וְחַמָּאן אַנּוּן חֵיבִין
דְעָא לִין וְדִנִּין לֹון תַּמָּן, וְאַנּוּן תַּבְּעֵי רַחֲמֵי עֲלֵיהוּ.
וְלְבַתַּר קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא חֵיִם עֲלֵיהוּ וְאַעִיל לֹון
לְדוּכְתָא דְאַצְטְרִידָה לֹון. מַהֲהוּא יוֹמָא וְלַהֲלָאָה גּוּפָא
אֲשֶׁתְכֶךָ בְּעַפְרָא וְנִשְׁמַתָּא יִרְתָּא ^(דף קז ע"א) אֲתַרְהָ
בְּדַחֲזֵי לָהּ.

תָּא חֲזֵי דְהָא אֲתַמָּר דְאַפִּילוּ אַנּוּן בְּנֵי טוּפְנָא לָא
אֲתַדְנוּ אֵלָא בְּאַשָׁא וּמִיָּא. מִיָּא קְרִירָן נִתְתִי
מְלַעִילָא, וּמִיָּא רְתִיחָן סָלְקֵי מִתַּתָּא בְּאַשָׁא. וְאַתַּדְנוּ
בְּתַרִּי דִינִין, בְּגִין דְדִינָא דְלַעִילָא הָכִי הָוָה, בְּגִין כְּךָ
בְּסָדוּם גְּפָרִית וְאַשׁ.

לשון הקודש

הוא חס עליהם ומכניס אותם במקום
שצריך להם. מאותו יום והלאה הגוף
שוכך בעפר והנשמה יורשת מקומה
כראוי לה.

בא ראה, שהרי נאמר שאפילו אותם
בני המבול לא נדונו אלא באש ומים.
מים קרירים ירדו מלמעלה, ומים
רותחים עלו מלמטה באש. ונדונו בשני

הוא דין הגיהנום, ורשעי הגיהנום נדונים
בשני הדינים הללו.

אמר לו, הדין של רשעי הגיהנום שנים
עשר חדשים, והקדוש ברוך הוא מעלה
אותם מהגיהנום, ושם מתלבנים ויושבים
לשער הגיהנום, ורואים אותם רשעים
שנכנסו ודנים אותם שם, והם מבקשים
עליהם רחמים, ואחר כך הקדוש ברוך

אָמַר לִיָּה אֵי יְקוּמוּן לַיּוֹם דִּינָא. אָמַר לִיָּה הָא
 אַתְמָר. אָבֵל אֵלִין דְּסָדוּם וְעַמּוּרָה לָא יְקוּמוּן,
 וְקָרָא אוֹכַח דְּכֵתוּב, (דברים כט) גַּפְרִית וּמַלַּח שֶׁרְפָה כָּל
 אֲרֻצָּה לֹא תִזְרַע וְלֹא תִצְמִיחַ וְגו', אֲשֶׁר הֶפְדָּ יְיָ בְּאִפּוֹ
 וּבַחֲמָתוֹ. אֲשֶׁר הֶפְדָּ יְיָ בְּעֵלְמָא דִּין. בְּאִפּוֹ, בְּעֵלְמָא
 דְּאֵתִי. וּבַחֲמָתוֹ, בְּזַמְנָא דְּזַמְנֵין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 לְאַחֲזִיא מִתִּיבָא. אָמַר לִיָּה תָא חַזִּי, פְּמָה דְּאַרְעָא
 דְּלַהוֹן אַתְאָבִיד לְעֵלַם וְלְעֵלְמֵי עֵלְמִיא, הֲכִי נָמִי
 אַתְאָבִידוֹ אַנּוּן לְעֵלַם וְלְעֵלְמֵי עֵלְמִיא.

וְתָא חַזִּי, דִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא לְקַבֵּל
 דִּינָא. אַנּוּן לָא הָוָה תִּיבִין נַפְשָׁא דְּמִסְכְּנָא
 בְּמִיכָלָא וּבְמִשְׁתֵּיבָא, אוֹף הֲכִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא
 אַתִּיב לֹון נַפְשֵׁיהוּ לְעֵלְמָא דְּאֵתִי. וְתָא חַזִּי, אַנּוּן
 אַתְמַנְעוּ מִצְדָּקָה דְּאַקְרִי חַיִּים, אוֹף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא

לשון הקודש

בזמן שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות
 מתים. אמר לו, בא ראה, כמו שארצם
 אבדה לעולם ולעולמי עולמים, גם כן
 הם אבדו לעולם ולעולמי עולמים.

ובא ראה שדין הקדוש ברוך הוא דין
 בנגד דין. הם לא השיבו את נפש העני
 במאכל ומשקה - גם כן הקדוש ברוך
 הוא לא השיב נפשם לעולם הבא. ובא
 ראה, הם נמנעו מצדקה שנקראת חיים -

דינים, משום שדין של מעלה כן הוא,
 ולכן בסדרם גפרית ואש.

אמר לו, האם יקומו ליום הדין? אמר לו,
 הרי נתבאר, אבל אלו של סדרם ועמרה
 לא יקומו, והפתוב מוכיח, שפתוב (דברים
 כט) גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא
 תזרע ולא תצמח וכו', אשר הפך ה'
 באפו ובחמתו. אשר הפך ה' - בעולם
 הזה. באפו - בעולם הבא. ובחמתו -